

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій

XI

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

25-26 квітня 2024 року

Матеріали

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ ХІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ,
ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 25-26 квітня 2024 року)

Суми, 2024

С-70 Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства:

Матеріали одинадцятої Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників (Суми, 25–26 квітня 2024 р.)

/ уклад. М. М. Набок. Суми : Сумський державний університет, 2024.

300 с.

До збірника увійшли наукові матеріали, присвячені актуальним проблемам сучасного перекладу, етнолінгвістики, стилістики, методики та методології сучасних мовознавчих та літературознавчих дисциплін. Складовою збірника є наукові розвідки з питань релігії та культури, соціальних і міжкультурних комунікацій, психологічної теорії та практики, соціологічних досліджень.

Для викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, студентів, учителів загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та коледжів, усіх, хто цікавиться питаннями соціогуманітарного напрямку.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Тетяна Іванова,

канд. психол. наук

доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій Сумського державного університету

Анастасія Козій,

студентка Сумського державного університету

ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ СТРЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан є складним та непередбачуваним періодом у житті будь-якої країни, який супроводжується значною напругою, нестабільністю та загрозою для безпеки. Під час цього періоду люди відчують різноманітні емоційні реакції, що можуть варіювати від страху і тривоги до обурення та відчуття оборони. Нині Україна переживає не просто збройний конфлікт, а повномасштабну війну. Цей конфлікт призводить до страждань людей різних соціальних категорій. Збройний конфлікт, що відбувається в Україні з 24 лютого 2022 року, серйозно вплинув як на економічний і соціальний розвиток країни, так і негативно відобразився на житті та здоров'ї громадян. Наслідки цього конфлікту призвели до тривалої фізичної та психологічної шкоди, яка стосується як дорослих, так і дітей. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), близько 10% людей, які пережили події конфлікту, зазнають серйозних проблем із психічним здоров'ям у майбутньому, ще у 10% спостерігається зміна поведінки, яка ускладнює їхню адаптацію в суспільстві. Встановлено, що основними негативними психічними наслідками збройних конфліктів є тривога, депресія та психосоматичні проблеми, такі як безсоння та різноманітні болі.

Цивільне населення, що включає чоловіків, жінок, дітей та людей похилого віку, які не є частинами військових сил, у воєнний період є вразливою категорією населення. Переміщення мігрантів може викликати стрес та емоційні труднощі, що посилюються розривом з рідним середовищем та незнайомістю з новим оточенням. Психологічний дискомфорт може бути підсилено культурними,

мовними та соціальними бар'єрами, ускладнюючи інтеграцію в новому середовищі та впливаючи на фізичне та психічне здоров'я мігрантів.

Дослідження емоцій та стресу у мігрантів є актуальною проблемою в сучасному світі, оскільки міграційні процеси стають все більш розповсюдженими та складними. Метою даної розвідки був аналіз особливостей емоційного стану населення у період воєнного стану.

Дослідження С. Матліна присвячене вивченню стресових переживань, які виникають у мігрантів на різних етапах їхньої подорожі. Від початку міграційного процесу і до моменту прибуття в нову країну, мігранти зазнають значного психологічного напруження. Тривале очікування, страх перед депортацією, розлука з родиною, нестабільність, та невизначеність майбутнього можуть призвести до збільшення рівня стресу. Під час самої подорожі мігранти часто стикаються з різними викликами, такими як небезпека та незручності, які можуть загострювати їхні емоційні стани. У пунктах транзиту та призначення, де мігранти зазнають перевірок та іноді навіть дискримінації, стрес може бути особливо інтенсивним. Навіть після прибуття в нову країну, стресові фактори можуть залишатися активними. Відчуття втрати зв'язків, самотності, а також страх перед невизначеністю майбутнього можуть викликати психологічні труднощі. Деякі мігранти можуть долати труднощі і адаптуватися до нового середовища, але для інших стрес може залишатися проблемою навіть протягом багатьох років. З точки зору впливу мігрантів на профіль здоров'я країни-приймача, часто спостерігається, що мігранти прибувають з більшим рівнем здоров'я, ніж корінне населення. Однак з плином часу їхнє здоров'я може погіршитися. Цей «здоровий ефект мігрантів» пояснюється позитивним самовідбором мігрантів та дискримінацією приймаючими країнами. Проте цей ефект може бути відсутнім саме у біженців, які перебували в таборах для біженців або пройшли важку подорож до країни-призначення [6].

У 2009 році в Італії було проведено дослідження у рамках амбулаторної служби первинної медичної допомоги, яка належала Службі охорони здоров'я Карітас. Об'єктом обстеження стали мігранти першого покоління. В результаті

дослідження було виявлено, що потенційно травматичні події, постміграційні життєві труднощі, посттравматичний стресовий розлад та пов'язані з ними стани, такі як тривога, депресія та соматизація, виявилися поширеними серед мігрантів, які зверталися за медичною допомогою до закладів первинної медичної допомоги [1].

У дослідженнях, проведених у Колумбії та штаті Качин у М'янмі, виявлено значущий вплив внутрішнього переміщення на емоційний стан дітей та молоді. Зокрема, результати підкреслюють, що внутрішньо переміщені діти та підлітки мають вищий ризик розвитку тривоги та депресії у порівнянні з тими, хто не переживав переселення. У Колумбії, дослідницькі висновки наводять статистику, що тривожність і депресія серед підлітків-переселенців перевищують удвічі показники серед підлітків, які не мають досвіду переселення. Більше того, підлітки, які пережили внутрішнє переміщення, демонструють значно вищі показники спроб самогубства та посттравматичного стресового розладу в порівнянні з не переселеними ровесниками [5].

У штаті Качин у М'янмі, проведене дослідження вказує на те, що внутрішні переселенці, зокрема молодь, виявляють фізичні прояви психологічного стресу. Особливу увагу приділяють фізичним симптомам, спостереженим серед молодих дівчат, які переживають стрес внаслідок міграції. За результатами дослідження, дівчата можуть відчувати біль у животі, втрату апетиту та зниження здатності до концентрації, що є відображенням їхнього стану тривоги та депресії [4].

Цікавим є дослідженням, проведене П. Гуланд з співавт., яке спрямоване на вивчення психічного здоров'я та благополуччя українських біженців та внутрішньо переміщених осіб. Більшість учасників вибірки, які є мігрантами у Польщу та внутрішніми переселенцями до Львову, повідомили про дуже високий рівень тривоги, депресії, гніву та порушень сну. Додатково, результати кореляційного аналізу відзначили, що стан даних двох груп мігрантів позитивно корелює з тривалістю їхньої поїздки та кількістю днів, які вони провели у пункті для мігрантів, а також останнім контактом, який вони мали зі своїми близькими

[2]. У дослідженні, проведеному Ю. Ковач з співавт. порівнювалися способи, якими українські мігранти через війну, що оселилися у двох різних європейських країнах (Польща та Угорщина), адаптуються до нового соціокультурного середовища. У порівнянні враховувалися як страждання від симптомів посттравматичного стресу, так і соціальна підтримка. Результати дослідження свідчать, що українські мігранти, які мігрували в Польщу, відчують значно більше соціальної підтримки та проявляють сильніші інтеграційні настрої, ніж ті, що переїхали до Угорщини. Однак у значній частині мігрантів у обох країнах (приблизно 44%) був виявлений високий рівень посттравматичного стресу, спричинений міграційним процесом [3].

Отже, воєнний стан і міграційні процеси створюють виклики для безпеки та психічного здоров'я мігрантів та біженців. Обмеження конституційних прав і свобод під час воєнного стану можуть підсилювати стрес та емоційні труднощі. Біженці, зазвичай, шукають захист від переслідувань, тоді як мігранти можуть мігрувати з інших причин – політичні, економічні, соціокультурні чи особисті мотиви. Міграційні процеси часто викликають тривогу, депресію та інші психічні виклики серед переселенців, особливо серед дітей та молоді.

Список використаних джерел:

1. Aragona M., Pucci D., Mazzetti M., Maisano B., Geraci S. Traumatic events, post-migration living difficulties and post-traumatic symptoms in first generation immigrants: a primary care study. *Ann Ist Super Sanita*. 2013. 49(2). Pp. 169–75.
2. Hyland P., Vallières F., Shevlin M., Karatzias T., Ben-Ezra M., McElroy E., et al.. Psychological consequences of war in Ukraine: assessing changes in mental health among Ukrainian parents. *Psychol Med*. 2023. Pp. 1–3.
3. Kovács J., Csukonyi C., Kovács K.E., Liszka D., Walawender P. Integrative attitudes of Ukrainian war refugees in two neighboring European countries (Poland and Hungary) in connection with posttraumatic stress symptoms and social support. *Front Public Health*. 2023. V. 16. Pp. 11–22.

4. Lee C., Nguyen A., Russell T., Aules Y., Bolton P. Mental health and psychosocial problems among conflict-affected children in Kachin State, Myanmar: A qualitative study. *Conflict and Health*. 2018. 12. Pp. 10–28.
5. Marroquín Rivera A., Rincón Rodríguez C. J., Padilla-Muñoz A. *et al.* Mental health in adolescents displaced by the armed conflict: findings from the Colombian national mental health survey. *Child Adolesc Psychiatry Ment Health*. 2020. 14. P. 23.
6. Matlin S.A., Depoux A., Schütte, S. *et al.* Migrants' and refugees' health: towards an agenda of solutions. *Public Health*. 2018. Rev 39, 27.